

SAĞLIK MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK-SAYGISI DÜZEYİ İLE OKUL BAŞARISININ İNCELENMESİ

Uzm. Hemş. Ayşe ECE
İstanbul Ortopedik Cihaz ve
Protez Teknisyeni Sağlık Meslek Lisesi
Doç. Dr. Necmiye SABUNCU
M.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu

GİRİŞ

Benlik-Saygısı bugüne kadar birçok yazar ve araştırmacı tarafından ele alınıp açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kavram gereksinim, yeterlilik duygusu, tutum başarı için gerekli koşul ve bir ruh sağlığı göstergesi gibi değişik anlamlarda ele alınmıştır (4,5,6).

Benlik-Saygısı, başkalarının anlayışlarıyla etkilenen, bireyin bir iç imajıdır (15).

Rosenberg (1965), "Egophobes" diye adlandırdığı düşük benlik-saygılı bireylerin, "Eyophiles" dediği yüksek benlik-saygılı bireylere göre nörotik eğilimleri daha fazla, sosyal ilişkilerinde zorluk çeken ve daha çekimsiz kalan, başarılı olamayan, ümit ve heyecanı daha az bir karakter ortaya koyduklarını bildirmektedir (11).

Benlik-saygısının seviyesi, bireyin okul ve işteki başarısını, becerisini, stres ile başa çıkma etkinliğini, arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinin gelişmesini, canlılık ve eğlenebilirlik derecesini etkilemektedir. Benlik-saygısını yüksek ve tutarlı olarak sürdüren normal sağlıklı bireyler canlılık ve başarı ile özdeşleşip, kendilerine güvenen kişiliktedirler. Zayıf yapılanmış benlik-saygısına sahip bireyler ise canlılık ve enerjilerini kaybetmiş, hatta kendini utanç verici, değer-siz ve çaresiz hisseden başarı ve becerileri azalmış bireylerdir (8).

Ergen kendisi için belirlediği amaçlarına ulaşmaya çalışırken en çok desteği akran grubunda aramaktadır. Ergenin sağlıklı bir yetişkin olmasında okul

doğal bir ortam rolü oynayarak, evde göz ardı edilen coşkusal gereksinimleri karşıladığı bilinmektedir (4,5).

Okul başarısının en etkili özelliğın zeka seviyesi ve zihinsel potansiyelin olduğu görüşü yoğunluk kazanmakla birlikte, benlik-saygısının da rolü araştır-macılar tarafından desteklenmektedir (9).

Bu çalışmada Sağlık Meslek Lisesi'nde okuyan son sınıf öğrencilerinin "benlik - saygısı" düzeyleri ile "okul başarılarının" incelenmesi amaçlandı. Elde edilen bulguların ebeveynlere ve okul rehber danışmanlarına, öğrencinin yaşantısında mutlu ve başarılı olabilmesi için yol gösterici olacağı düşünüldü.

MATERYAL ve METOD

Araştırma, İstanbul İl Merkezinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağılı bir Sağlık Meslek Lisesi ve Sağlık Bakanlığı'na bağılı dört Sağlık Meslek Lisesinde öğrenim gören, araştırmaya katılmaya istekli 142 son sınıf öğrencisinin tamamında 1997 -1998 öğrenim yılında tanımlayıcı olarak yapıldı.

Verilerin toplanmasında, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini içeren Bilgi formu, *Rosenberg Benlik-Saygısı Ölçeğı* ve öğrencilerin başarılarını belirleyen yıl sonu not ortalamaları kullanıldı. Ölçek 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiş ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu ölçek ülkemizde *Fusun Çuhadaroğlu* tarafından, özellikle adölesan yaş grubu için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak son halini almıştır. Ölçek çoktan seçmeli sorulardan ve alt başlıklardan oluşmuştur. Bunlar :

"Benlik-Saygısı", "kendilik kavramının sürekliliğı", "insanlara güven duyma", "eleştiriye duyarlılık", "depresif duygulanım durumu", "hayalperestlik", "kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme", "tartışmalara katılma derecesi", "ana-baba ilgisi", "psiişik izolasyon"dur.

Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel yönden yüzdelik, ortalama, standart sapma "ki kare" ve tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR ve TARTIřMA

Tablo 1'de araştırmamıza katılan öğrencilerin %65.6'sının benlik-saygısı "orta" düzeyde, %55.6'sının kendilik kavramının sürekliliğı "çok", %62'sinin insanlara güven duyması "orta" , % 97.9'unun eleştiriye duyarlılıkları "çok", %53.4'nün depresif duygulanımları "orta" %50.7'sinin hayalperestlikleri orta, %34.5'nin kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetmesi "az" %41.5'nin tartışmaya

katılma derecesi "orta", %58.4'nün ana-baba ilgisi "çok" ve %48.8'nin psikişik izolasyonu "yok" olarak saptanmıştır (Tablo 1). Yapılan araştırmalardaki bulgular da bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir (1,2,4,7,14).

Tablo 1: Öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Alt Ölçüm Düzeylerine Göre Dağılımı

Alt Ölçümler	N	%
Benlik Saygısı		
Yüksek (0-1 puan)	28	19.7
Orta (2-4 puan)	93	65.6
Düşük (5-6 puan)	21	14.7
Kendilik Kavramının Sürekliliği		
Çok (0-2 puan)	79	55.6
Az (4-5 puan)	63	44.4
İnsanlara Güven Duyma		
Çok (0-1 puan)	3	2
Orta (2-3 puan)	88	62
Az (4-5 puan)	51	36
Eleştiriye Duyarlılık		
Az (0-2 puan)	3	2.1
Çok (2-5 puan)	139	97.9
Depresif Duygulanım		
Yok (0 puan)	27	19
Az (1-2 puan)	29	20.4
Orta (3-4 puan)	47	33
Çok (5-6 puan)	39	27.5
Hayalperestlik		
Az (1 puan)	3	2.1
Orta (2-3 puan)	72	50.7
Çok (4 puan)	67	47.2
Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme		
Yok (0 puan)	14	9.9
Az (1 puan)	49	34.5
Orta (2 puan)	46	32.4
Çok (3 puan)	33	23.2
Tartışmaya Katılma Derecesi		
Az (0 puan)	33	23.3
Orta (1 puan)	59	41.5
Çok (2 puan)	50	35.2
Ana- Baba İlgisi		
Çok (0-2 puan)	83	58.5
Orta (3-4 puan)	35	24.6
Az (5-7 puan)	24	16.9
Psikişik İzolasyon Düzeyi		
Yok (0 puan)	69	48.8
Az (1 puan)	57	40.1
Çok (2 puan)	16	11.1
Toplam	142	100

Tablo :2 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Alt Ölçüm Puan Ortalamalarının Aile Tiplerine Göre İncelenmesi

Aile Tipi Alt Ölçümler	Çekirdek			Geniş			Parçalanmış			" F " ve " p " değeri
	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	
Benlik-Saygısı	126	28.83	15.57	12	34.16	16.21	4	42.50	23.62	2.11 p>0.05 (2.141)
Kendilik Kavramının Sürekliliği	126	29.20	24.08	12	26.66	21.46	4	75.00	19.14	7.33 p<0.01 (4.141)
İnsanlara Güven Duyuma	126	44.44	18.74	12	38.33	18.00	4	65.00	19.14	3.05 p>0.05 (4.141)
Hayalperestlik	126	42.85	26.04	12	56.25	28.45	4	87.50	14.43	6.86 p<0.01 (2.141)

Tablo 2'de görüldüğü gibi öğrencilerin aile tipleri ile benlik-saygıları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=2.11$, $p>0.05$). Yapılan çalışmalarda benzer bulgular saptanmıştır (1,4,12,14). Parçalanmış aileye sahip öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği istatistiksel yönden ileri derecede ($F=7.33$, $p<0.01$), insanlara güven duyma düzeyleri ise anlamlı bulundu ($F=3.05$, $p<0.05$). Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (11,12,14).

Tablo 3'te öğrencilerin benlik-saygıları ile okul başarıları arasında anlamlı bir fark bulunmadı ($F=1.83$, $p>0.05$). Yapılan çalışmalarda da araştırmadakinine benzer bulguların elde edildiği görülmüştür (4,11). Kendilik kavramının sürekliliği ile başarı arasında anlamlı bir fark bulundu ($F=3.14$, $p<0.05$). Öğrencilerin depresif duygulanımları ile başarıları arasında anlamlı bir fark bulundu ($F=3.43$, $p<0.05$).

Yapılan birçok araştırmada da kendilik kavramının sürekliliği "az", depresif duygulanım düzeylerinin "çok" olduğu, bu durumda başarıyı düşürdüğü ileri sürülmüştür (9,14).

SONUÇ

Çalışma, farklı kurumlara bağlı beş Sağlık Meslek Lisesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin benlik-saygıları ile okul başarısını araştırmak amacıyla yapıldı.

Öğrencilerin, benlik-saygısı düzeyleri "orta" olarak saptandı (Tablo 1). Aile tipleri ile benlik-saygıları arasında anlamlı ilişki saptanmazken parçalan-

miş aileye sahip öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği ve insanlara güven duyma düzeyi "az" olarak belirlendi (Tablo 2).

Öğrencilerin benlik saygıları ile başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı (Tablo 3). Başarısız öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği "az" ve depresif duygulanımlarının "çok" olduğu görüldü (Tablo 3).

Tablo 3: Rosenberg Benlik-Saygısı Ölçeği Alt Ölçüm Puan Ortalamalarının Başarı Düzeylerine Göre Dağılımının İncelenmesi

Alt Ölçümler	Başarı			Başarısız			Başarılı			Yüksek Başarılı			"F" ve "p" değeri
	n	\bar{X}	SD	n	\bar{X}	SD	n	\bar{X}	SD	n	\bar{X}	SD	
Benlik-Saygısı	19	34.73	17.43	33	30.90	20.05	90	27.44	14.18				1.83 p>0.05 (2.141)
Kendilik Kavramının Sürekliliği	19	34.73	27.35	33	38.18	27.55	90	26.44	22.60				3.14 p<0.05 (2.141)
İnsanlara Güven Duyma	19	51.57	18.03	33	44.84	19.38	90	42.88	18.85				1.66 p>0.05 (2.141)
Eleştiriye Duyarlılık	19	61.40	22.94	33	56.56	21.22	90	57.03	21.92				0.35 p>0.05 (2.141)
Depresif Duygulanım	19	61.40	28.89	33	62.62	32.22	90	48.88	28.02				3.43 p<0.05 (2.141)
Hayalperestlik	19	48.68	32.82	33	46.96	27.06	90	43.88	25.77				0.32 p>0.05 (2.141)
Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme	19	63.15	33.13	33	54.54	29.83	90	55.55	31.60				0.52 p>0.05 (2.141)
Tartışmalara Katılma Derecesi	19	44.73	36.87	33	56.06	40.99	90	58.33	36.91				0.01 p>0.05 (2.141)
Ana-Baba İlgisi	19	24.81	22.75	33	25.10	28.57	90	22.06	24.14				0.22 p>0.05 (2.141)
Psşik İzolasyon	19	34.21	29.11	33	36.36	38.06	90	28.88	33.50				0.65 p>0.05 (2.141)

ÖZET

Bu çalışma 1997-1998 öğrenim yılında Sağlık Meslek Lisesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinde yapıldı. Çalışmaya yaş ortalamaları 17.92 ± 0.62 olan 137 kız, 5 erkek olmak üzere toplam 142 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin benlik-saygısı düzeyleri ile okul başarısının incelenmesi amacıyla planlandı. Veriler "Rosenberg Benlik-Saygısı Ölçeği" öğrencilere doldurtularak ve okul müdürlüklerinden elde edilen yıl sonu not ortalamaları kullanılarak, istatistiksel yöntemlerden yüzde, ortalama, tek yönlü varyans analizi kullanılarak elde edildi.

Öğrencilerin benlik-saygısı düzeyleri "orta" olarak saptanmış olup, benlik-saygısı düzeyleri ile başarı arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Kendilik kavramının sürekliliği ve depresif duygulanım düzeyleri ile başarıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci hemşire, Benlik saygısı.

SUMMARY

Evaluation of Self-Esteem and School Achievement in Health and Vocational High School Students:

This study was carried out during 1997-1998 education year among graduate students of health and vocational high school. A total of 142 students were included. Of these, 137 were girls (average age 17.97 ± 0.62 years) and 5 were boys. Self-esteem levels of the students and school achievement were studied using Rosenberg Self-Esteem Scale and final average grades of students obtained from the school administration, respectively.

Self-esteem levels were found to be "intermediate" and no significant differences were found between self-esteem levels and school achievement.

Significant differences were found between consistency of self-concept, depressive mood levels, and school achievement.

Key Words: Student nurse, Self-esteem.

KAYNAKLAR

1. Çuhadaroğlu, F.: Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma, 21. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Mersin, (1985).
2. Doğan, O. ve Arkadaşları: Aktif sosyal etkinliklere katılmanın beden imgesi ve benlik saygısına etkisi, *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 2, 1, (1994).
3. Güven, A.: Farklı öğretim programı izleyen öğrencilerde algılanan, ana - baba ve öğretmen tutumlarının benlik kavramına etkisi, 8. Ulusal Psikoloji Kongresi, İzmir, (1994).
4. Karadağlı, A.: Sağlık Meslek Lisesi Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Benlik-Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı Doktora Tezi, İzmir, (1991).
5. Karaaslan, A.: Benlik-Saygısı: Genel bir gözden geçirme, *Ege Üniversitesi H.Y.O. Dergisi*, 9,1, İzmir, (1993).
6. Karadağlı, A.: Öğrenci hemşirelerin benlik saygısı düzeyleri ile okul yaşantıları arasındaki ilişki, *T.H.D.* 43,2, (1993).
7. Oğuzhanoğlu, N.N.: Suçlu ergenlerde benlik saygısı. 28. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Ankara, (1992)
8. Özkan, İ.: Benlik-saygısını etkileyen etkenler, *Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi Düşünen Adam*, 7, 3, (1994).
9. Özkan, İ.: Gençlerde benlik saygısı ile akademik başarı arasındaki ilişki, 23. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, İstanbul, (1987).
10. Sezgin, A. ve Arkadaşları: C.Ü.H.Y.O. öğrencilerinin okula gelmeden önce hemşirelik mesleği ile ilgili bilgi görüş ve düzeylerinin okuldaki başarıları ile ilişkisi, 3. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, (1997).
11. Soner, O.: Aile uyumu-Öğrenci özgüveni ve Akademik Başarı arasındaki ilişkiler, İ.Ü. S.B.E. Hemşirelik Bölümü Doktora Tezi, İstanbul, (1995).
12. Shek, D.T.: Family environment and adolescent psychological well-being, school adjustment and problem behavior a pioneer study in a chinese context, *The Journal of Genetic Psychology*, 158, 1, 113-128, (1997).
13. Tufan, B.: Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygısı üzerine bir inceleme, 24. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ankara, (1988).

14. Terakye, G.: Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Benlik Saygısı ile Ruhsal Belirtilerin Değerlendirilmesi, Ankara, (1990).
15. Worren, B. J.: Depression, stressful life events, social support, and self-esteem in middle class African-American Women, *Archives of Psychiatric Nursing*, 11(3): 107-17, (1997)

KİTAP

Kitabın Adı : **IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı,**
(Uluslararası Katılımlı)

İsteme Adresi : İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu 80270 Şişli/İST.

10-12 Eylül 1997, İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Mezunları Derneği, KKTC Sağlık Bakanlığı ve Hemşireler Birliği İşbirliği ile Kıbrıs'da düzenlenen IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumunda sunulan tüm yazılı bildirileri kapsamaktadır.

KİTAP

Kitabın Adı: **Plandan Uygulamaya Öğretim**, 4. Baskı

Yazarı : Prof. Dr. Mürüvvet Bilen, 1996
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

Öğretmenin, eğitsel yaşantıları planlarken, bunları öğrencilerine nasıl ulaştıracağını da belirlemesinin gerektiği düşünülürse, başarıya ulaşmak için, öğretim yolu olarak ifade edebileceğimiz yöntemin, uygun seçilip düzenlenmesinin ve uygulanmasının önemi daha iyi görülebilir. Bu noktadan hareketle bu kitapta, planlamadan uygulamaya doğru ilerleyen öğretimi gerçekleştirmek için gerekli aşamalar ele alınmıştır.